

PRAWOTWÓRCZE FORMY DZIAŁALNOŚCI WŁADZY WYKONAWCZEJ NA UKRAINIE

1. Mimo bliskości geograficznej i w pewnym sensie również ustrojowej widoczne są dość istotne różnice w postrzeganiu roli egzekutywy w tworzeniu prawa i ocenie poszczególnych rodzajów jej działalności w Polsce i na Ukrainie. W nauce prawa konstytucyjnego opartego na doktrynie zachodniej, francuskiej czy niemieckiej, zagadnienie aktów normatywnych egzekutywy przyjmowane jest w sposób nieledwie intuicyjny. Z tego powodu dość łatwo możemy zauważyć wszelkie, nawet niewielkie, odstępstwa w regulacjach konstytucyjnych tej materii. W swoim artykule chciałbym zwrócić uwagę właściwie wyłącznie na jedną kwestię dotyczącą prawotwórczej działalności władzy wykonawczej na Ukrainie. Chodzi mianowicie o formy tych aktów. I z racji ograniczeń objętościowych chciałbym skupić się jedynie na uprawnieniach tworzenia źródeł prawa o charakterze *erga omnes* dwóch organów państwowych: prezydenta i Gabinetu Ministrów¹. A i o tych wspomnieć tylko tyle, aby zburzyć współczesne, polskie podejście do systemu źródeł prawa. Celem artykułu będzie właśnie zaakcentowanie odmienności ukraińskiego systemu źródeł prawa na stosunkowo wąskim przykładzie aktów naczelnych organów egzekutywy.

Klasycznym rozwiązaniem, przez pryzmat którego omówione zostały ukraińskie rozwiązania, jest podział aktów egzekutywy na: mające moc ustawy – dekrety i podustawowe rozporządzenia. Dekrety w państwie demokratycznym stanowią wyjątek od wyłącznego prawa stanowienia ustaw przez parlament, będący organem przedstawicielskim suwerena. Wobec rozrostu faktycznej materii ustawowej, sesyjnym trybem pracy organu/ów władzy ustawodawczej oraz zróżnicowanymi koncepcjami wzmocnienia egzekutywy pojawiła się instytucja ustawodawstwa delegowanego. Pod pojęciem dekretu z mocą ustawy (rozporządzenia z mocą ustawy) rozumiemy „akt normatywny, w zakresie przedmiotowym pojęcia ustawy, wyposa-

1 Na potrzeby niniejszego tekstu autor przyjmuje podejście zgodne z tradycyjnym monteskiuszowskim podziałem władzy w sensie podmiotowym, wiedząc i właściwie godząc się z założeniem ukraińskiego ustrojodawcy z 1996 r., który nie zalicza wprost głowy państwa do organów egzekutywy, a proponuje rozwiązanie bliższe koncepcji „czwartej władzy” Benjamina Constanta. Zob. szerzej A. Olechno, Instytucja Prezydenta w systemie konstytucyjnych organów Ukrainy (1996-2005), Toruń 2009, s. 95 i n.

żony w moc prawną ustawy, wydawany zwykle przez organ władzy wykonawczej (Prezydenta lub Radę Ministrów), pod warunkami i w granicach, które czynią zeń wobec ustawy (...) formę podporządkowaną, w tym na ogół kontrolowany przez parlament”².

W ramach zasady podziału władzy ustawodawstwo delegowane, nawet jeżeli występuje, musi stanowić wyjątek od zasady parlamentarnego stanowienia ustaw³. Takie rozwiązanie przyjmuje Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r., w art. 234 poprzez szereg ograniczeń sprowadzających wydawanie prezydenckich rozporządzeń z mocą ustawy do sytuacji wręcz skrajnego zagrożenia państwa z jednoczesnym wystąpieniem niemożliwości funkcjonowania organu władzy ustawodawczej⁴. Charakterystyczną cechą są również ograniczenia o charakterze temporalnym i przedmiotowym oraz obowiązek następczego zatwierdzania dekretów z mocą ustawy przez parlament⁵. Oczywiście zakres powyższych ograniczeń może być znacznie zróżnicowany. Żeby pozostać przy polskim przykładzie wystarczy przywołać treść znowelizowanego nowelą sierpniową art. 44 Konstytucji marcowej z 1921 r. przyznającego prezydentowi prawo wydawania rozporządzeń z mocą ustawy w przerwach między kadencjami i razie nagłej konieczności państwowej oraz szerokie uprawnienia prawodawcze art. 55-57 Konstytucji kwietniowej z 1935 r.⁶

Rozporządzenie zwykle (o mocy podustawowej) jest z kolei aktem normatywnym o charakterze powszechnie obowiązującym, stanowionym przez organy władzy wykonawczej na podstawie upoważnienia ustawowego i w celu wykonania ustawy⁷.

Zaznaczyć należy, iż przedstawiona systematyka aktów egzekutywy wynikająca z Konstytucji i ustaw Ukrainy odbiega od podziałów i definicji przyjętych aktualnie w Polsce, a odpowiada właściwie rozumieniu znanemu chociażby ze wspomnianej Konstytucji kwietniowej czy obecnych rozwiązań prawa rosyjskiego, gdzie rozporządzenie jako akt rządowy jest aktem niższego rzędu niż dekret, będący aktem głowy państwa. Przy okazji rozporządzeń Gabinetu Ministrów Ukrainy poruszona zostanie jeszcze jedna szczególna cecha, biegunowo odmiennie określająca akty rządowe w porównaniu z polskim systemem źródeł prawa. Czas też już chyba zapomnieć o dychotomicznym podziale systemu źródeł prawa...

2. Konstytucja Ukrainy z 1996 r. w art. 106 ust. 3 przewidziała dla prawnych form realizacji kompetencji prezydenta dwa rodzaje aktów prawnych. Działając

2 A. Szmyt, Dekret (rozporządzenie) z mocą ustawy, (w:) A. Szmyt (red.), *Leksykon prawa konstytucyjnego*. 100 podstawowych pojęć, Warszawa 2010, s. 17.

3 Zob. np. K. Działocha, *Dekret z mocą ustawy w państwie burżuazyjnym*, Wrocław 1964, s. 71.

4 B. Banaszak, Art. 234, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2009, s. 990 i n.

5 Szerzej zob. np. K. Prokop, *Stany nadzwyczajne w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Białystok 2005, s. 167-197.

6 W. Komarnicki, *Ustrój państwowy Polski współczesnej. Geneza i system*. Wilno 1937/Kraków 2006, s. 74 oraz 218 i n. Dla późniejszych rozważań warto zwrócić uwagę na różnice nomenklaturowe w Konstytucji kwietniowej, gdzie dekrety były aktami prezydenta, a rozporządzenia aktami Rady Ministrów i jej członków.

7 A. Bałaban, *Źródła prawa w polskiej Konstytucji z 2 kwietnia 1997 r.*, „Przegląd Sejmowy” 1997, Nr 5, s. 42.

na podstawie i w celu wykonania Konstytucji oraz ustaw Ukrainy, prezydent wydaje dekrety (*ukazy*) i rozporządzenia (*rozporiadzenija*), podlegające wykonaniu na całym terytorium Ukrainy⁸. Jest to w zasadzie powtórzenie przepisu obowiązującego w poprzednim stanie prawnym. Konstytucja Ukrainy z 1978 r. nowo utworzonemu urzędowi prezydenta przyznała prawo wydawania dekretów i rozporządzeń w granicach jego kompetencji (114-6)⁹.

W obecnym stanie prawnym oba powyższe akty mogą przyjąć formę normatywną lub indywidualną¹⁰. Cel aktów, jakim jest realizacja konstytucji i ustaw, oznacza, iż zarówno dekrety, jak i rozporządzenia są aktami o charakterze podstawowym.

Szczegółowy zakres spraw objętych formą dekretów i rozporządzeń reguluje jeden z dekretów głowy państwa¹¹. Dekretem prezydent m.in.: powołuje i odwołuje szefów przedstawicielstw dyplomatycznych w innych krajach i przy organizacjach międzynarodowych; zwołuje ogólnoukraińskie referendum w sprawie zmiany konstytucji lub referendum z inicjatywy obywateli; zarządza przedterminowe wybory do Rady Najwyższej Ukrainy; rozwiązuje Radę Najwyższą Ukrainy; zawiesza obowiązywanie aktów Gabinetu Ministrów Ukrainy, wykonuje szereg swoich kompetencji o charakterze kreacyjnym oraz wprowadza zmiany, uchyla i interpretuje akty Prezydenta Ukrainy.

W drodze rozporządzeń natomiast prezydent m.in.: nominuje na stanowiska, podpisuje umowy międzynarodowe, upoważnia do prowadzenia negocjacji i podpisania umów międzynarodowych, wydaje pełnomocnictwa i polecenia, wydaje decyzje w sprawach organizacyjnych, kadrowych i operacyjnych oraz dotyczące działalności Sekretariatu Prezydenta Ukrainy, a także wnosi zmiany do „swoich” rozporządzeń i je uchyla¹².

Wspomniany dekret prezydenta wymienia kilkadziesiąt podmiotów, którym przysługuje prawo przygotowywania i składania projektów dekretów i rozporządzeń głowy państwa, m.in. Gabinetowi Ministrów Ukrainy czy poszczególnym ministerstwom, ale również np. doradcom, konsultantom i innym organom oraz służbom utworzonym przez prezydenta¹³. Oczywiście przygotowane projekty muszą być

8 Uprzedzając nieco treść artykułu autor akcentuje niezbędność ukraińskich nazw omawianych aktów. Zob. też szerzej na temat aktów prezydenta Ukrainy: A. Olechno, Prawne formy działania Prezydenta Ukrainy, (w:) Prawo, parlament i egzekutywa we współczesnych systemach rządów, S. Bożyk (red.), Białystok 2009, s. 301 i n.

9 Zgodnie ze stanem prawnym na 19 kwietnia 1995 r. Warto zwrócić uwagę, że ograniczenie przedmiotowe („w granicach jego kompetencji”) pominięto w konstytucji z 1996 r.

10 Aktami normatywnymi Prezydenta Ukrainy są akty o charakterze ogólnym, wydawane na podstawie i w celu realizacji przepisów Konstytucji i ustaw oraz prowadzą do utworzenia, zmiany lub uchylecia stosunków prawnych. Aktami zaś indywidualnymi są akty o charakterze jednorazowym wydawane w konkretnych sytuacjach czy dotyczące konkretnych osób (nominacje, przyznawanie orderów i odznaczeń). Por. S.Ł. Lisenkow, Komentarz do Konstytucji Ukrainy, Instytut Zakonodawstwa „WWR”, Kyjów 1998, s. 254.

11 Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 15 listopada 2006 r. nr 970/2006, Położenia pro porządek pidgotowki i wnesennia projektiv aktiw Prezidenta Ukrainy.

12 Zob. też. S.G. Serogina, Teoreticno-prawowi ta organizacijni zasady funkcionowannia instytutu prezenidstwa w Ukraini, Nacionalna Juridyczna Akademija Ukrainy, Charkiw 2001, s. 153 i n.

13 Ponadto warto podkreślić, że za pośrednictwem Sekretariatu projekty lub wnioski dotyczące dekretów i rozporządzeń głowy państwa mogą wносить obywatele, deputowani Rady Najwyższej, organy samorządu terytorialnego i administracji rządowej oraz inne organizacje i przedsiębiorstwa.

zgodne z konstytucją, obowiązującym ustawodawstwem i aktami głowy państwa, a także wiążącym Ukrainę prawem międzynarodowym.

Po rozpatrzeniu projektu, co do zasady, w 30-dniowym terminie Szef Sekretariatu przedkłada ostateczny tekst do podpisu prezydentowi, po czym akt jest kierowany do publikacji¹⁴. Dekrety prezydenta wchodzi w życie z upływem dziesięciu dni od czasu ich ogłoszenia, jeżeli sam dekret nie stanowi inaczej, jednak w tym przypadku nie wcześniej niż z dniem ogłoszenia.

3. Uprawnienia prezydenta uzupełniają jeszcze dwa rodzaje aktów. Porozumienie Konstytucyjne z 1995 r. powołało do życia dekrety prezydenta w sprawach gospodarczych nie uregulowanych ustawowo, które miały obowiązywać do czasu uchwalenia odpowiednich ustaw. Dodatkowo przyznano prezydentowi prawo dokonywania wykładni swoich dekrétów i rozporządzeń.

Przepisy, regulujące ten rodzaj aktów prawnych, posiadały czasowo moc prawną, również w obecnej konstytucji. Przepisy końcowe w p. 4 przyznały głowie państwa prawo wydawania dekrétów w sprawach gospodarczych nie uregulowanych ustawami, ograniczając je jednak do trzech lat od czasu wejścia w życie konstytucji¹⁵. Dekrety te musiały być zaaprobowane przez Gabinet Ministrów Ukrainy, a następnie podpisane przez premiera. Jednocześnie prezydent był zobowiązany do złożenia odpowiedniego projektu ustawy Radzie Najwyższej Ukrainy w przewidzianym w art. 93 konstytucji trybie pilnym. Dopiero wówczas, gdy Rada Najwyższa w ciągu 30 dni od dnia przedłożenia projektu nie uchwaliłaby lub nie odrzuciła złożonego w tej samej sprawie projektu ustawy większością głosów jej konstytucyjnego składu, dekret prezydenta nabierał mocy obowiązującej. Dekret obowiązywał do czasu wejścia w życie uchwalonej przez Radę Najwyższą Ukrainy ustawy, regulującej tę samą materię.

Prezydent stosunkowo chętnie korzystał z tego uprawnienia, wydając corocznie w tym trybie ponad dwadzieścia dekrétów¹⁶. Głównie dotyczyły one ustanowienia lub zmiany ceł i podatków, tworzenia stref ekonomicznych, ale także np. przeznaczenia specjalnych funduszy na usuwanie skutków katastrofy w Czarnobylu czy regulacji eksportu nasion słonecznikowych¹⁷.

Ustawa o Radzie Bezpieczeństwa Narodowego i Obronie Ukrainy z dnia 5 marca 1998 r. ustanawia jeszcze jeden podrodzaj aktów – dyrektywy Najwyższego Głównodowodzącego Sił Zbrojnych Ukrainy, którym zgodnie z p. 17 art. 106 konstytucji

14 W przypadku odmowy podpisu przez prezydenta, projekt w ciągu trzech dni jest zwracany wnioskodawcy wraz ze stosowną informacją.

15 Przepis przestał obowiązywać 3 czerwca 1999 r.

16 Szczególnie w 1998 r. kiedy to parlament przez kilka miesięcy nie mógł wybrać przewodniczącego, a tym samym „sparaliżowana” Rada Najwyższa nie była w stanie odrzucić prezydenckich dekrétów w przewidzianym konstytucyjnie 30-dniowym terminie. Zob. też: O. Suszinskij, Instytut Prezydentury w Ukraini w kontekście władzy, „Wisnik – Ukrainjskoi Akademiji derżawnoho upravlinnia pri Prezidentowi Ukrainy”, UADY, 3/2001, s. 53.

17 *Ibidem*.

jest Prezydent Ukrainy¹⁸. Zakres przedmiotowy powyższych aktów pośrednio określa przywołany artykuł do obowiązków Najwyższego Głównodowodzącego Sił Zbrojnych Ukrainy zaliczając m.in. kierowanie sprawami bezpieczeństwa narodowego i obrony państwa, co w połączeniu z przepisami w ustawach O obronie Ukrainy i O zbrojnych Siłach Ukrainy¹⁹, pozwala wyróżnić działalność normotwórczą prezydenta, zarówno samoistną, jak i wymagającą akceptacji parlamentu. Do pierwszej kategorii możemy zaliczyć: zatwierdzanie planu rozwoju i wykorzystania Sił Zbrojnych Ukrainy, akt mobilizacji czy zatwierdzenie uprawnień Sztabu Generalnego Ukrainy. Natomiast inne działania głowy państwa w tej dziedzinie wymagają zgody Rady Najwyższej, np: koncepcja doktryny wojennej, państwowy program modernizacji armii czy plan struktur Sił Zbrojnych Ukrainy.

Akty te wyczerpują uprawnienia prawotwórcze prezydenta w zakresie aktów powszechnie obowiązujących. Oznacza to, że ustrojodawca, mimo szerokich uprawnień prezydenta nie zdecydował się jednak na wprowadzenie szczególnej formy, jaką są dekrety (rozporządzenia) z mocą ustawy. Taką pozycję w hierarchii źródeł prawa mogły posiadać akty prezydenta w propozycjach pojawiających się w trakcie prac nad nową konstytucją. Przykładowo w jednym z projektów, oznaczonym datą 5 maja 1996 r., obok dekretów i rozporządzenie zaproponowano trzeci rodzaj aktów głowy państwa – uniwersały. Było to nawiązanie do formy występującej w czasach Ukraińskiej Centralnej Rady z 1917 r. W ostatecznej wersji konstytucji zrezygnowano jednak z tego pomysłu.

4. Trzeba nadmienić, że mimo powyższego zagadnienie miejsca w hierarchii źródeł prawa aktów głowy państwa na Ukrainie jest dyskusyjne. Ustawa zasadnicza w art. 106 ust. 3 wprowadza obowiązek wykonywania aktów i rozporządzeń prezydenta na całym terytorium Ukrainy, jednocześnie zaznaczając, iż są wydawane na podstawie i w celu wykonania konstytucji oraz ustaw. Dowodzi to ich podstawowego charakteru. Natomiast art. 113 ust. 3 konstytucji stwierdza, że „Gabinet Ministrów Ukrainy kieruje się w swojej działalności Konstytucją i ustawami Ukrainy, aktami Prezydenta Ukrainy”, nadając w ten sposób aktom prezydenta wyższą pozycję od innych form prawnych władzy wykonawczej. Konsekwentnie w art. 116 p. 1 konstytucji, do zadań Gabinetu Ministrów zaliczono zapewnienie przestrzegania Konstytucji, ustaw i aktów Prezydenta Ukrainy²⁰. Wreszcie art. 150 konstytucji, dający Sądowi Konstytucyjnemu Ukrainy prawo wydawania orzeczeń o zgodności

18 Zob. Ustawa Ukrainy Pro Radu nacionalnoji bezpeky i oborony Ukrajiny z 5 marca 1998 r., Nr 183/98-BP.

19 Ustawa Ukrainy Pro oboronu Ukrajiny z 6 grudnia 1991 r., Nr 1932-XII; Ustawa Ukrainy Pro Zbrojni Sily Ukrajiny z 6 grudnia 1991 r., Nr 1934-XII.

20 Do czasu uchwalenia nowej konstytucji prezydenci sprawowali władzę przede wszystkim za pomocą dekretów. Szczególnie prezydent Kuczma, który w ten sposób podporządkował sobie Gabinet Ministrów i władze lokalne. Zob. K. Wolczuk, *Presidentialism In Ukraine: a Mid-term Review of the Second Presidency*, „Democratization” 1997, vol. 4 n.3, s. 159 i n.

z Konstytucją Ukrainy, umieszcza akty prezydenta pomiędzy ustawami i innymi aktami Rady Najwyższej a aktami Gabinetu Ministrów Ukrainy.

W pierwotnej wersji konstytucji istotnym polem kontroli działań rządu było prawo głowy państwa do uchylenia aktów Gabinetu Ministrów Ukrainy (art. 106 ust. 1 p. 16). Konstytucja nie wskazywała sytuacji, w których prezydent mógł uchylić akt rządu, jak czyniły to poprzednie akty konstytucyjne (art. 114.5. p. 7-2 znowelizowanej konstytucji z 1978 r. i art. 24 p. 6 Porozumienia Konstytucyjnego). Zezwalały one na uchylenie tych aktów rządu, które są sprzeczne z konstytucją i ustawami oraz dekretemi i rozporządzeniami prezydenta. Skoro o konstytucyjności aktów Gabinetu Ministrów wypowiedzi się Sąd Konstytucyjny, to wydawać by się mogło, że prezydent może uchylić jedynie te akty Gabinetu Ministrów, które są sprzeczne z ustawami i aktami prezydenta, natomiast w sprawie ich zgodności z konstytucją powinien zwrócić się do Sądu Konstytucyjnego. Jednak wobec braku odpowiedniego uregulowania, prezydent mógł uchylać akty rządowe w zasadzie z każdego powodu, co dawało mu właściwie pełną kontrolę nad rządem. Z tego powodu ostatnia nowelizacja konstytucji z 2014 r. przywróciła wcześniej funkcjonujące rozwiązanie ograniczając prawo prezydenta do uchylenia aktów wydanych przez Gabinet Ministrów Ukrainy „z powodu ich niezgodności z (...) Konstytucją, zwracając się jednocześnie do Sądu Konstytucyjnego Ukrainy z pytaniem o ich zgodność z Konstytucją”²¹.

5. Uprawnienia prawotwórcze rządu wyglądają nieco skromniej. Zgodnie z art. 117 konstytucji Gabinet Ministrów w granicach swoich kompetencji wydaje uchwały²² (*postanowy*) i rozporządzenia (*rozporiadzenija*) podlegające obowiązkowemu wykonaniu. W obu przypadkach akty podpisuje premier, a sposób ich „reje-stracji” określa ustawa. W doktrynie znajdziemy jednak bardzo osobliwą definicję aktów Gabinetu Ministrów. Otóż normatywny charakter mają jedynie uchwały, natomiast pozostałe, czyli rozporządzenia nie posiadają cechy normatywności²³. Lub jeszcze inaczej, nawet nie wszystkie uchwały Gabinetu Ministrów mają normatywny charakter (i są źródłami prawa konstytucyjnego), a jedynie te, które zawierają normy prawa powszechnie obowiązującego²⁴. Oznacza to, że muszą istnieć takie uchwały, które zawierają innego rodzaju „przepisy”. Użycie sformułowania „normy” byłoby tu jednak nieprecyzyjne, choć pozwolę sobie go używać. Nie są to zatem normy prawa powszechnie obowiązującego, ale też nie są wewnątrznie obowiązujące. Dochodzimy do rozwiązań pośrednich odchodząc od proponowanego w doktrynie niemieckiej i przyjętego w Polsce dychotomicznego podziału źródeł prawa. Z punktu

21 Obecny art. 116 ust. 1 p. 15 Konstytucji w wersji znowelizowanej Ustawą o przywróceniu mocy obowiązującej niektórych przepisów Konstytucji Ukrainy z dnia 21 lutego 2014 r. No 742- VII.

22 W polskim tłumaczeniu konstytucji. Por. np. Konstytucja Ukrainy, wstęp i tłumaczenie: E. Toczek, Warszawa 1999.

23 W.F. Pogorilko, W. L. Fedorjenko, Konstytucyjne Prawo Ukrainy, Kyjw 2012, s. 441.

24 W.I. Czuszenko, I. Ja. Zajac, Konstytucyjne Prawo Ukrainy, Kyjw 2009, s. 65.

widzenie polskiego systemu źródeł prawa istotnym jest, że akty rządowe mogą regulować prawa, wolności i obowiązki człowieka i obywatela

To nie koniec osobliwości ukraińskich w tej materii. Pozostał jeszcze jeden, historyczny rodzaj aktów normatywnych. Chodzi o dekrety Gabinetu Ministrów (*dekrety Kabinetu Ministriv Ukrainy*). W formie tej od 2 grudnia 1992 r. do 20 maja 1993 r. ukraiński rząd wydał 83 akty na podstawie art. 97-1 ust. 2 i 3 konstytucji z 1978 r. w wersji znowelizowanej w 1992 r. Zgodnie z tym artykułem Rada Najwyższa większością kwalifikowaną 2/3 głosów ogólnej liczby deputowanych mogła delegować na określony czas prawo uchwalania dekretów w sprawach ekonomicznych.

Akty te uchwalane w celu realizacji uprawnień delegowanych miały moc ustaw (a więc wyższą od dekretów [*ukazów*] i rozporządzeń prezydenta. Dekrety rządu mogły uchylać lub nowelizować ustawy. W ciągu 10 dni od otrzymania dekretu Rada Najwyższa mogła zastosować prawo weta, w przeciwnym razie wchodziły one w życie. Ocena zgodności dekretów Gabinetu Ministrów z Konstytucją należała do parlamentu, który mógł w drodze ustawy je uchylić w całości lub części. Po tym terminie oraz w kolejnych aktach o najwyższej mocy prawnej Gabinetowi Ministrów przysługiwało jedynie prawo wydawania rozporządzeń i uchwał, hierarchicznie niższych od dekretów i rozporządzeń prezydenta (obecnie art. 116).

6. Pokazuje to skalę odmienności ukraińskich rozwiązań, a przecież nawet na poziomie aktów egzekutywy nie poruszyłem takich tematów, jak instytucja kontrasygnaty czy akty pozostałych organów władzy wykonawczej (w tym możliwości prawotwórczych Autonomicznej Republiki Krym). Można się zastanowić, czy odmienność w tej sytuacji należy traktować jako zaletę. Czy raczej docenić trafność decyzji polskiego ustrojodawcy, który po doświadczeniach II Rzeczypospolitej i PRL zdecydował się na umieszczenie w systematyce ogólnej Konstytucji z 2 kwietnia 1997 r. Rozdziału III poświęconego źródłom prawa. Wydaje się, że ewentualna, podobna decyzja ukraińskiego suwerena stałaby się w przyszłości, podobnie jak i w Polsce, milowym krokiem w materii konstytucyjnej.

BIBLIOGRAFIA

Konstytucja Ukrainy, Wstęp i tłumaczenie: Ewa Toczek, Warszawa 1999. Wydawnictwo Sejmowe.

Ustawa konstytucyjna o przywróceniu mocy obowiązującej niektórych przepisów Konstytucji Ukrainy z dnia 21 lutego 2014 r. No 742-VII.

Ustawa Ukrainy Pro Radu nacionalnoji bezpeky i oborony Ukrainy z 5 marca 1998 r., Nr 183/98-BP.

Ustawa Ukrainy Pro oboronu Ukrainy z 6 grudnia 1991 r., Nr 1932-XII.

Ustawa Ukrainy Pro Zbrojni Siły Ukrainy z 6 grudnia 1991 r., Nr 1934-XII.

Dekret Prezydenta Ukrainy z dnia 15 listopada 2006 r. nr 970/2006, Położenia pro poriadok pidgotowki i wnesennia projektiv aktiw Prezidenta Ukrainy.

- Bałaaban Andrzej. 1997. „Źródła prawa w polskiej Konstytucji z 2 kwietnia 1997 r.”. *Przegląd Sejmowy* (5): 33-44.
- Banaszak Bogusław. 2009. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej*. Warszawa: C.H. Beck.
- Czuszchenko Witalij Iwanowicz, Ihor Jarosławowicz Zajac. 2009. *Konstytucyjne Prawo Ukrainy*. Kyjiv: In Jure.
- Działocha Kazimierz. 1964. *Dekret z mocą ustawy w państwie burżuazyjnym*, Wrocław: PWN.
- Komarnicki Waclaw. 1937/2006. *Ustrój państwowy Polski współczesnej. Geneza i system*. Wilno/Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Lisenkow S.Ł. 1998. *Stattja 106. W Komentar do Konstytucji Ukrainy, 250-254*. Kyjiv: Instytut Zakonodawstwa WWR.
- Olechno Artur. 2009. *Instytucja Prezydenta w systemie konstytucyjnych organów Ukrainy (1996-2005)*, Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Olechno Artur. 2009. *Prawne formy działania Prezydenta Ukrainy, [w:] Prawo, parlament i egzekutywa we współczesnych systemach rządów, 301-315*. Białystok: Temida 2.
- Pogoriłko Wiktor F. Fedorjenko Władysław L. 2012. *Konstytucyjne Prawo Ukrainy*. Kyjiv: Lira.
- Prokop Krzysztof. 2005. *Stany nadzwyczajne w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*. Białystok: Temida 2.
- Serogina Switłana Hrihoriwna. 2001. *Teoretyczno-prawowi ta organizacijni zasady funkcjonowania instytutu prezydentstwa w Ukraini*. Charkiw: Nacionalna Juridyczna Akademia Ukrainy.
- Suszinskij Ołeksandr 2001, *Instytut Prezydentury w Ukraini w konteksti władzy*”. *Wisnik – Ukrainjskoi Akademiji derżawnoho uprawlinnia pri Prezydentowi Ukrainy*, No. 2.
- Szmyt Andrzej (red.). 2010. *Leksykon prawa konstytucyjnego. 100 podstawowych pojęć*. Warszawa: C.H. Beck.
- Wolczuk Kataryna. 1997. “*Presidentialism In Ukraine: a Mid-term Review of the Second Presidency*”. *Democratization* vol. 4 No. 3: 152-171.

LAWMAKING ACTIVITIES OF EXECUTIVE POWER IN UKRAINE

Despite the geographical proximity the political systems in Poland and Ukraine are quite significantly different in perception of the role of the Executive Power in the creation of law and the assessment of individual types of activities. In the western doctrine of constitutional law, the system of normative acts of the executive branch is accepted as almost natural. For this reason, quite simply, we cannot see any, even minor, derogative constitutional regulations on this matter. In this article, I would like to draw proper attention to only one issue concerning the law-making activity of the executive power in Ukraine, namely the forms of these acts and focus on the creating sources of the natural law "erga omnes" by the two state bodies: the president and the Cabinet of Ministers. The aim of the article is to emphasize the diversity of the Ukrainian system of legal sources based on a relatively narrow example of acts of supreme organs of the executive power.

Keywords: Executive power, President of the Republic of Ukraine, The Cabinet of Ministers of Ukraine, Constitution of the Republic of Ukraine, sources of law

Słowa kluczowe: władza wykonawcza, Prezydent Ukrainy, Gabinet Ministrów Ukrainy, Konstytucja Ukrainy, źródła prawa

